

เสรีภาพในการกระทำและสิทธิในการเป็นส่วนตัว

แนวคิดที่ว่าบุคคลควรมีเสรีภาพในการความคิดและการกระทำเรื่องที่จะไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ดูจะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ข้อดีแห่งที่มีจิตใจมากแล้ว ก็จะเป็นการพิจารณาว่า การกระทำนั้นละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือไม่ ถ้ามองอย่าง樸實 ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการห้ามกระเวณ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการมีความสัมพันธ์ทางเพศ การให้บริการ การซื้อบริการ เหล่านี้ น่าจะถือได้ว่า อุปทานของเขตของความเป็นส่วนตัวของบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย (ผู้เขียนจะไม่พิจารณาถึงการ徭役 ภาระ เป็นนายหน้าในการจัดหา ฯลฯ ที่อาจมีส่วนเกี่ยวพันกับการห้ามกระเวณ) เนื่องจาก มิใช่เนื้อหาที่แท้จริงของการห้ามกระเวณ Rudyที่ขอบเขตเนื้อหาของการห้ามกระเวณที่จะกล่าวถึงในที่นี้ จะมีความเกี่ยวพันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศเท่านั้น) งานที่ผู้เขียนต้องการที่จะเสนอ的是ชนะของฝ่ายที่เห็นว่า บุคคลควรมีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ก็อยู่ภายใต้ขอบเขตของความเป็นส่วนตัว และไม่ก่อให้เกิดผลเสียใดๆ ต่อผู้อื่น Rudyจะทำการสำรวจการให้เหตุผลต่างๆ ที่ใช้สนับสนุนความคิดนี้ และจะแสดงให้เห็นว่า การกระทำภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวเป็นสิ่งที่ชอบธรรม แม้ว่าจะพิจารณาต่อไปว่า การห้ามกระเวณจัดอยู่ในขอบเขตของการกระทำอันเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง และเป็นสิทธิของบุคคลที่จะใช้เสรีภาพในการกระทำเช่นนี้หรือไม่

ความสำคัญของ เสรีภาพในการกระทำและคุณค่าของความเป็นส่วนตัว
จากแนวคิดแบบเสรีนิยม

แนวคิดสำคัญซึ่ง เป็นพื้นฐานในการเรื่องของเสรีภาพได้บรรยายอยู่ใน
หนังสือ On Liberty ของ約翰 ลัฟ วิลส์ ทั้งนี้ เมื่อมีการกล่าวถึงเรื่อง
ของเสรีภาพในเวลาต่อมา ก็มักจะมีการอ้างอิงถึงบทความนี้ ในส่วนนี้ ผู้เขียน
จะขออ้างแนวคิดของวิลส์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเสรีภาพ

ใน On Liberty มิลส์ต้องการจะเสนอลักษณะและการจำกัด
อำนาจของสังคมที่จะมีต่อบุคคล เพื่อให้เกิดความชอบธรรม โดยที่การจำกัด
เสรีภาพของบุคคลอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากจะเกิดจากการปกครองแบบ
เผด็จการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ยังรวมไปถึงเผด็จการโดยสังคม ซึ่งก่อให้
โดยความคิดเห็นและความรู้สึกที่ยึดถือกันอยู่ การวางแผนของเขตของเสรีภาพตาม
ความคิดของวิลส์ ก็เพื่อที่จะแบ่งแยกความเป็นอิสระของบุคคล และการควบ
คุมของสังคมออกจากกันอย่างแทบจะไม่มี แต่ในส่วนของการจำกัดการที่ใช้ใน
การแบ่งแยกนี้ว่า

จุดประสงค์ของบทความนี้ก็ เพื่อที่จะก่อส่วนถึงหลักการอย่างง่ายๆ หลักการ
นั่นที่สามารถครอบคลุมเรื่องวิธีการที่สังคมจะบังคับและควบคุมบุคคล ไม่ว่าจะเป็น
การที่ใช้จะ เป็นการบังคับด้วยการลังกายหรือในรูปแบบของการลงโทษทาง
กฎหมาย หรือเป็นการบังคับทางศีลธรรมโดยความเห็นของสาธารณะ หลักการ
นี้ก็คือ จุดมุ่งหมายแต่เพียงอย่างเดียวที่มุ่งเน้นมาที่ ไม่ว่าจะเป็นแต่ละคนหรือ
โดยส่วนรวม ให้รับการยินยอมให้เข้าแทรกแซงเสรีภาพในการกระทำของ
มนุษย์คนอื่นๆ ก็คือ เพื่อการป้องกันตัว (Self-protection) นั่นคือ จุด
มุ่งหมายเดียวที่ทางการใช้อำนาจต่อสมาชิกของชุมชนที่เจริญแสวง เป็นอย่าง
ถูกต้อง ถึงแม้จะขัดต่อเจตนาของคนๆ นั้น ก็คือ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับ^{กับ}
บุคคลอื่น การร้ายร่า จะเป็นผลต่อเขา ไม่ว่าทางกายหรือทางศีลธรรม ไม่
เพียงพอที่จะทำให้เขายอมรับการบังคับด้วยเหตุผลว่า จะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตัว

เข้าที่จะทำเช่นนั้น หรือ เพราะว่ามันจะทำให้เขามีความสุขมากกว่า หรือ เพราะโดยความเห็นของผู้อื่นว่า เป็นการฉลาดหรือถูกต้องที่จะทำเช่นนั้น เหตุผลที่ดีต่างๆเหล่านี้ มีไว้เพื่อคัดค้านหรือแสดงเหตุผล เพื่อชักจูงหรือขอร้อง แต่ไม่ใช้มีไว้สำหรับบังคับเขา หรือทำให้เกิดสิ่งเลวร้ายกับเขา หากไม่มีบัญชาติ ตาม การที่จะลงโทษเขาด้วยเหตุผลเหล่านี้ได้ก็ต่อเมื่อการกระทำของเขาก่อให้เกิดผลร้ายกับผู้อื่น ใน การกระทำของบุคคลหนึ่ง ส่วนที่เขาจะต้องรับผิดชอบต่อสังคมก็คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่เพียงตัวเขาโดยสิทธิ์แล้ว บุคคลมีสิทธิ์อย่างสมบูรณ์ บุคคลมีอำนาจสิทธิ์ขาดเหนือตัวของเขาร่อง เนื้อร่างกายและจิตใจของตนเอง¹

จากข้อความดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า มีลักษณะมีการจำกัดเสรีภาพของบุคคลฯ ด้านกรณีที่เป็นการบังคับอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นเท่านั้น นอกจากนี้จากนั้นแล้ว บุคคลยอมมีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้ มีลักษณะกล่าวถึง ขอบเขตที่เหมาะสมของเสรีภาพของมนุษย์ ประการหนึ่งว่า

หลักการที่เรียกร้องเสรีภาพในเรื่องรสนิยมและการฟุ่มฟาน ; การวางแผนชีวิตเพื่อให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง ; การกระทำในสิ่งที่เราชอบซึ่งผลที่จะเกิดตามมาคือ การปลดปล่อยจากการขัดขวางของเพื่อนมนุษย์ ตราบใดที่เรามาได้ทำอันตรายพากษา ถึงแม้พากษาจะคิดว่า ความประพฤติของเราเป็นสิ่งที่รังเริง ผิดปกติ หรือไม่ถูกต้องก็ตาม²

หลักการเหล่านี้จะต้องใช้กับมนุษย์ที่มีสมรรถภาพที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

¹ John Stuart Mill, "On Liberty" in On Liberty and Other Essays, ed. John Gray (New York : Oxford University Press, 1991), p.14

² Ibid., p.17

เท่านั้น โดยที่มีลส์เห็นว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีพัฒนาการ (Progressive Being) และการมีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆตามความคิดเห็นของตนเอง โดยปราศจากการขัดขวางจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย หรือโดยช่องทางสือธรรม จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้มนุษย์อยู่ในสภาพที่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างดีที่สุด ทั้งนี้ มีลส์ได้กล่าวถึง

ความสามารถที่ติดมากับตัวของมนุษย์ เช่น การรับรู้ (perception) การตัดสิน (judgement) ความรู้สึกที่ทำให้สามารถแยกความแตกต่าง (discriminative feeling) หรือแม้แต่ความรู้สึกอธิบายทางสือธรรม (moral preference) ว่า มีไว้เพื่อใช้ในการตัดสินใจที่จะเลือก ฉะนั้น การที่จะกระทำการใดๆด้วยเหตุผลเพียงเพราะว่ามันเป็นธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติกัน ก็จะทำให้มนุษย์ไม่ได้ใช้ความสามารถต่างๆที่ติดตัวมาแน่น . . .

บุคคลผู้ซึ่งเลือกวิธีทางของตนเองคือ ผู้ที่รู้จักใช้ความสามารถในการคิด เพื่อตัดสินใจอันประกอบไปด้วยการสังเกต การใช้เหตุผล การแยกความแตกต่าง ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ . . .

ธรรมชาติของมนุษย์มิได้ถูกสร้างขึ้นมา เมื่อong กับเครื่องจักรแบบเดียว กันที่จะต้องเหมือนกันหมด แต่เปรียบได้กับต้นไม้ มนุษย์มีการเจริญเติบโต และ มีพัฒนาการซึ่งเป็นลักษณะตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต³

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของความคิดนี้ คือ เรื่องของการแบ่งขอบเขต ระหว่างเรื่องส่วนตัว และเรื่องของส่วนรวม เราจะใช้หลักการใดในการตัดสินว่า การกระทำชนิดหนึ่ง ไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นโดยแท้จริง จากการที่การกระทำบางอย่างอาจไม่มีผลโดยตรงต่อผู้อื่น แต่อาจก่อให้เกิดผลโดยทางอ้อม หรือมีความเป็นนาๆต่อที่จะก่อให้เกิดอันตรายใดๆ เช่น การขับรถในขณะมีน้ำ ซึ่งเป็นนาๆต่อที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายใดๆ แต่ก็มีความเสี่ยงที่จะก่อให้

³ Ibid., pp.65-66

เกิดอันตรายได้เช่นกัน เราจะใช้หลักการใดเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่า ควรจะจำกัดเสรีภาพของการกระทำนั้นหรือไม่

นอกจากเรื่องของความสำคัญในการมีเสรีภาพแล้ว คุณค่าอีกประการหนึ่งที่เรื่องว่าเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมงานเรื่องของเสรีภาพก็คือ ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ซึ่งความเป็นส่วนตัวนี้ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาของมนุษย์ ความเป็นส่วนตัวถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้คลังบุคคลสามารถปฏิบัติตามสิ่งที่ตนยึดถือเป็นคุณค่าได้ ด้วยเป็นอิสระจากการรุกล้ำของบุคคลอื่น เช่น ในการพิจารณาความเชื่อทางศาสนา บุคคลควรมีสิทธิที่จะเลือกนับถือศาสนาใดๆ โดยปราศจากการรบกวนหรือขัดขวาง สำหรับการนับถือศาสนาของบุคคลนั้นนิ่ำทั้งหมดให้เกิดผลเสียๆ ขึ้นกับผู้อื่น นอกจากนี้ ความเป็นส่วนตัวยังเป็นสิ่งที่ช่วยปกป้องการแทรกแซงจากบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดความก่อต้านในการตัดสินใจ และความเป็นส่วนตัวจะช่วยในการรักษาสุขภาพจิต ส่งเสริมความสามารถในการใช้เหตุผลที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งยังมีส่วนช่วยในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย หากการร่วมร่วมความคิดเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของฝ่ายที่เห็นว่า ความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ผู้เขียนจะทำการสรุปถึงประโยชน์ของความเป็นส่วนตัวในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ความเป็นส่วนตัวทำให้บุคคลสามารถกระทำในสิ่งที่เขาคิดว่า สำหรับการนั้นท่อน้ำบุคคลอื่น จะไม่ได้รับความสูญและความเพลิดเพลินจากการกระทำนั้น หรือทำให้เกิดปฏิริยาในทางที่ไม่ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ในขณะที่มีความสัมพันธ์ทางเพศ นาย ก. คิดว่าเขาจะได้รับความสุขจากการกระทำดังกล่าว สำหรับกระทำนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างเขากับผู้ที่เขามีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย แต่ถ้านาย ก. รู้ว่ามีบุคคลที่สามารถรับรู้ถึงการกระทำนี้อยู่ จะทำให้เขามาได้รับความสูญจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศนั้น เมื่อมองกับการที่ได้อยู่ตามลำพังอย่าง เป็นส่วนตัว ในการพิจารณาเห็นว่า ความเป็นส่วนตัวทำให้การมีความสัมพันธ์ทางเพศมีคุณค่าสำหรับนาย ก.

2) ความเป็นส่วนตัวทางหุบคคลมีเสรีภาพ และมีโอกาสที่จะใช้สما�ิในการกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการสร้างสรรค์ การเรียนรู้ และการตัดสินใจด้วยตนเอง เช่น ในขณะที่ห้องนอนคนตระนักคิดเรื่องงานนั่นต้องการให้มีบุคคลภายนอกรับผิดชอบอยู่ด้วย แต่เมื่อถึงเวลาที่เข้าสามารถสร้างสรรค์งานนั้นได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดแล้ว เขายังพร้อมที่จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นต่อสาธารณะ ซึ่งถ้าหากว่ามีบุคคลอื่นอยู่ด้วยในเวลาที่ทำการซ่อนอยู่ ก็จะทำให้เขานั้นไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์งานนั้นได้สาเร็จเนื่องจากเขารู้ว่าจะเกิดความกังวลว่า ในขณะที่ซ่อนอยู่นั้น จะเกิดความผิดพลาดบางประการขึ้นได้ และเขานั้นต้องการที่จะให้ผู้อื่นรับรู้ถึงความผิดพลาดนั้น

3) ความเป็นส่วนตัวมีส่วนช่วยในการรักษาสุขภาพจิต จากการที่บุคคลจะต้องแสดงบทบาทต่างๆในสังคม สิ่งที่แสดงออกมานั้น บางครั้งก็เกิดจากความจริงใจ แต่บางครั้งก็เป็นเพียงการแสดงแสลงเพื่อให้เหมาะสมกับกฎเกณฑ์ของสังคม กิจกรรมต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดความเครียด และความต้องการที่จะระบายนความเครียดนั้น โดยการหยุดพักที่จะแสดงบทบาทในสังคมบุคคลจึงควรมีเวลาที่จะได้อยู่ตามลำพัง เพื่อที่จะได้กลับมา เป็นตัวของตัวเอง และได้กระทำในสิ่งที่ตนบรรลุนาจะทำ

4) ความเป็นส่วนตัวมีส่วนช่วยในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ในเรื่องของความรัก มิตรภาพ ความไว้วางใจ ความนับถือ ฯลฯ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ สามารถจะพัฒนาขึ้นได้เมื่อยังดีในความเป็นส่วนตัว ตัวอย่างเช่น ในการเลือกการวางแผนล่วงตากเตือนผู้กระทำผิด ซึ่งถ้ากระทำขึ้นอย่างเป็นการส่วนตัว ก็จะเห็นว่าเป็นลักษณะของการตักเตือนด้วยความหวังดีต่อผู้กระทำผิด แต่ถ้าหากว่ากระทำในที่สาธารณะผู้กระทำผิดก็อาจจะคิดว่า เป็นการกล่าวหาหรือประจานความผิดของตนเอง

นอกจากนี้ เจมส์ เรเซลส์ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการจะแสดงให้เห็นว่า ท่านความเป็นส่วนตัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ได้อธิบายถึงคุณค่าของความเป็น

ส่วนตัวร่วม

คุณภาพของความเป็นส่วนตัวอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่า มีการเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดระหว่าง ความสามารถในการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวเรา และ ความสามารถที่จะสร้างและคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลที่แตกต่างกันไป และจากเหตุนี้ ความเป็นส่วนตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็น ถ้า เรายังจะต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม⁴

การที่คนๆ หนึ่ง เป็นพ่อที่สามารถเล่นกับลูกๆ ได้อย่างสนุกสนาน แต่ กับลูกสาวๆ อาจจะเป็นนักธุรกิจที่อาจร้องเรียนกับการทำงาน และกับ แม่ของภรรยา เขายังจะเป็นคนที่พูดจาสุภาพเรียบร้อย ในขณะที่ เขายังกับ กับเพื่อนผู้ชายที่สนิทกับตัวยามพูดที่ไม่สุภาพนัก บางคราวอาจจะคิดว่า ความแตกต่าง ของการกระทำเหล่านี้ เป็นการแสวงหา ซึ่งเป็นผลของการทดสอบอุปกรณ์ ลักษณะต่างๆ นี้ จะมีความเป็นตัวเองที่แท้จริงอยู่ การทดสอบอุปกรณ์ที่ แตกต่างกันกับบุคคลประเภทต่างๆนี้ เป็นการสูบหน้ากากเพื่อที่จะปิดบังความ เป็นตัวเองที่แท้จริงเอาไว้ แต่ในเรื่องนี้ เรารู้สึกว่า เป็นเรื่องของความ เหมาะสมมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของการปิดบังความเป็นตัวเองที่แท้จริง ก่าว คือ การที่เขาปฏิบัติตนอย่างสุภาพเรียบร้อยต่อหน้าแม่ของภรรยา โดยไม่มีพูดค่า สนับสนุนที่ไม่สุภาพออกมา หรือเมื่อเขียนที่เคยทำเมื่อปีก่อนหน้านี้ พี่อน ก็ เพราะว่าแม่ ของภรรยา มีบุคคลที่เขาจะทดสอบกริยา เช่นนั้นด้วยตัว เนื่องจากเธอเป็นผู้ ที่มีความคิดเห็นที่ความเคารพ และการที่เขาปฏิบัติตนต่อลูกสาวอย่างเคร่งครัด ตามระเบียบ ก็เป็นเพราะเขาคิดว่า นักธุรกิจควรจะประพฤติเช่นนั้น จากการ

---

⁴ James Rachels, "why Privacy is Important,"
in Philosophical Dimension of Privacy
ed. Ferdinand D. Schoeman (New York : Cambridge University
Press, 1984), p.292

แบ่งแยกประเด็นของความสัมพันธ์กับแต่ละบุคคลในสังคม มีความสำคัญในทางที่ร้าว ทำให้เราสามารถที่จะปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลนั้นๆ เราไม่อาจเป็นที่จะต้องยอมให้บุคคลที่เรามิได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลนั้นๆ ได้รับรู้ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์บางประการที่ถือว่า เป็นเรื่องส่วนตัว เช่น ในเรื่องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ไม่ว่าการมีความสัมพันธ์ทางเพศนั้น จะเป็นเรื่องปกติของสามี-ภรรยาที่แต่งงานกันอย่างถูกต้อง หรือจะเป็นความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างบุคคลอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้ ควรจะเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายที่มีความสัมพันธ์กันเท่านั้น โดยที่ความเป็นส่วนตัวในการกระทำดังกล่าว จะทำให้บุคคลบรรลุจุดหมายที่ตนต้องการได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งโดยมากบุคคลจะเกิดความพึงพอใจอย่างสูงในการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ผู้การมีความสัมพันธ์ทางเพศนั้นเป็นเรื่องระหว่างตัวเขาและผู้ที่เขามีความสัมพันธ์ด้วยเท่านั้น แต่ถ้าการกระทำที่ต้องการให้เป็นเรื่องส่วนตัวถูกเปิดเผย ต่อบุคคลอื่นแล้ว คุณค่าหรือความหมายของการกระทำนั้น ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ทั้งนี้ ดังที่มิลล่าห์เคลิกส์วีนถึงขอเขตของเสรีภาพของบุคคลซึ่งประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับสนิยมและการฟุ้นฟาน บุคคลควรมีเสรีภาพในการวางแผนการสาธารณรัฐของตนเอง กระทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ทราบได้ที่การกระทำนั้นมิได้เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ถึงแม้ผู้อื่นจะเห็นว่าเป็นการกระทำที่รังเร谅 ศela ศิดบุต และไม่ถูกต้องกิตาณ สิทธิในความเป็นส่วนตัวจะเป็นสิ่งที่ปกป้องบุคคลจากการรุกล้ำของผู้อื่น แม้จะเป็นเพียงเรื่องของความคิดเห็น แต่ก็อาจมีผลในการกดดันมิให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริงได้ การที่บุคคลมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว ก็จะเป็นการส่งเสริมเสรีภาพของบุคคลได้ด้วยการหนึ่ง

การให้เหตุผลที่แสดงถึงคุณค่าของความเป็นส่วนตัวนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นว่า ความเป็นส่วนตัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการพัฒนาของมนุษย์แล้ว ความเป็นส่วนตัวยังถือว่า เป็นสิทธิของบุคคลประการหนึ่ง ในการที่จะส่งเสริมเรื่องต่างๆ ของตนไว้ให้ปลอดจากการรุกล้ำของผู้อื่น ทราบได้

ที่การกระทำที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตของความเป็นส่วนตัว มิได้ก่อให้เกิดผลเสียใดๆ กับบุคคลภายนอก หังนี้ ถ้าพิจารณาถึงลักษณะของการท้าประเวณี ซึ่งเป็นเรื่องของการทางสัญญาที่จะข้อข่ายบริการประเภทนั้น และมีผลผูกพันเฉพาะตัวของผู้ซื้อและผู้ขายบริการเท่านั้น ก็จะฉีดว่า เป็นการกระทำที่อยู่ในขอบเขตของความเป็นส่วนตัว และมิได้ก่อให้เกิดผลเสียกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการกระทำที่ควรจะปลดออกจาก การรักษาของสังคม

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการท้าประเวณีจะต้องมีห้องน้ำที่ดูดบ้างประการศีล จะต้องไม่มีพันธะทางการสมรส เนื่องด้วยผู้เชยนคิดว่า การแต่งงานทำให้เกิดพันธะต่ออีกฝ่ายหนึ่ง และทำให้การกระทำบางอย่างที่เคยเป็นเรื่องเฉพาะตัว กลายเป็นเรื่องที่จะมีผลต่อผู้อื่น คือ ภรรยา เหตุนี้ การแต่งงานซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยศาสัญญาระหว่างสามีและภรรยา ว่าจะต้องมีความรักและความซื่อสัตย์ต่อกัน น่าจะรวมไปถึงเรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศด้วย เพราะความสัมพันธ์ทางเพศเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการแต่งงาน ฉะนั้น การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่น นอกจากภรรยาแล้ว ถือว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์ และจะทำให้สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเกิดความไม่พอใจต่อการกระทำเช่นนั้น การมีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่นโดยมิได้รับความยินยอมจากภรรษาก็เป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม เพราะเป็นการผิดสัญญาที่ได้ทำไว้ต่อกัน ยกเว้นกรณีที่ภรรษานั้น 2 ฝ่าย มีข้อตกลงว่า จะยินยอมให้แต่ละฝ่าย หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีเสรีภาพในเรื่องเพศ

จากแนวคิดในเรื่องเสรีภาพนี้ นักปรัชญาฝ่ายเสรีนิยมคนหนึ่งคือเอริกสัน ได้ให้ความเห็นว่า ถ้าเราจะลดความเชื่อเก่าๆ เกี่ยวกับความชั่วชั้ยของการกระทำที่ทางสัญญาที่จะข้อข่ายบริการประเภทนั้น ซึ่งตามหลักการแล้ว สามารถกระทำได้ทั้งเพศหญิงและเพศชายอย่างเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับการขายบริการประเภทอื่น และในสังคมที่ยังไม่มีความสมบูรณ์แบบ

การห้ามระหว่างที่กระทำอย่างถูกต้องและเป็นที่ยอมรับ (Sound Prostitution) เป็นสิ่งที่น่าพึงบรรดาในระดับหนึ่ง เอริคสัน คิดว่า การห้ามระหว่างที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับสามารถมีอยู่ได้ในสังคม โดยจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ

1. การห้ามระหว่างที่ต้องได้รับอนุญาตให้กระทำได้ในสังคมที่ปราศจากอคติที่มีต่อสหภาพ
2. ผู้ที่เป็นรหัสเกณฑ์จะต้องเป็นผู้ที่มีมาตรฐานบังคับ แต่เป็นการเลือกเองโดยอิสระ เช่นเดียวกับผู้ที่เลือกที่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ก็ได้ ไม่ใช่รหัสเกณฑ์โดยความสมัครใจ
3. การห้ามระหว่างที่ต้องเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย และรหัสเกณฑ์จะห้องมิสิทธิ์เท่ากับประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนี้ จะต้องมีอ่าว ที่เป็นการทำหน้าที่ที่มีคุณค่าต่อสังคม โดยเป็นการบรรเทาทุกข์ ก็ได้เช่นเดียวกับอาชีพในสังคม
4. การห้ามระหว่างที่มีใช้การบุคคลแรงงาน แต่มีฐานะเท่ากับคนงานที่รับเงินค่าจ้างโดยทั่วไป
5. การห้ามระหว่างที่ต้องเป็นสิ่งที่หายใจจากทั้ง 2 อาชีพ โดยเท่าที่ยังกัน ก็ได้ ไม่ใช่บริการของรหัสเกณฑ์หรือรหัสเกณฑ์รายงานจำนวนที่เท่ากัน 5

จากการความเห็นของเอริคสัน แสดงว่า ถ้าจะพิจารณาจากลักษณะของ การห้ามระหว่างที่แล้ว จะเห็นว่าการห้ามระหว่างที่มีใช้การบุคคลแรงงาน การกระทำ แต่ความคิดของ การห้ามระหว่างที่นั้น เกิดขึ้นจากทรรศนคติหรือความเชื่อถูกแก่ของคนในสังคมที่ประมาณว่า การห้ามระหว่างที่เป็นสิ่งชั่วร้าย แต่

---

⁵ Lars O. Ericsson, "Charges against Prostitution : An Attempt at a Philosophical Assessment," Ethics 90 (April 1980) : 365-366

อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อรตด้วยที่ว่าความคิดดังกล่าวเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมมากใน Rodney มีได้พิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ เช่น ในเรื่องการมืออยู่อย่างเท่า เทียนกันของรัฐบาลฝูงและรัฐบาลชาย เราไม่สามารถยืนยันได้ว่า สภาพเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ ในเรื่องนี้ กสุนทรินัย (Feminism) ได้ชี้แจงว่า การมืออยู่ของการท้าบrade เวณีเป็นการแสดงถึงความเสียเบรริญของเพศหญิงในสังคมที่ถือว่าชายเป็นใหญ่ ดังนั้น การท้าบrade เวณีจึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคม และจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่นี้ ถ้าความมีสอดคล้องกับการชี้แจงเหตุผลดังกล่าว กสาวก็คือ รัฐบาลโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพศหญิง ด้วยเหตุนี้ ถ้าการท้าบrade เวณียังคงมืออยู่ในสังคมก็จะต้องถือว่า เป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม เพราะเป็นการแสดงถึงการกดซี่ทางเพศ ซึ่งผู้เขียนจะทำการพิจารณาบัญหานเรื่องนี้ในบทต่อไป

อ稚ฤกกรรมที่ร้ายเยือก

ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ว่าการกระทำที่ถือกันว่า เป็นความผิด แต่มิได้ปรากฏว่ามีผู้ใดได้รับผลเสียจากการกระทำนั้น ควรจัดว่า เป็นเรื่องส่วนตัวที่ผู้กระทำการมีเสรีภาพที่จะทำได้ โดยที่กฎหมายไม่ควรเข้ามาบุกรุก เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวหรือไม่

การท้าบrade เวณีบางแห่งนอกจากจะถือว่า เป็นความผิดทางจริยธรรมแล้ว ยังเป็นสิ่งที่คิดกฎหมายอีกด้วย ทั้งนี้ จากลักษณะของการท้าบrade เวณีซึ่งเป็นเรื่องของบุคคล 2 ฝ่าย ที่กระทำกันในสถานที่อันเป็นส่วนตัว และการกระทำนั้นก็เกิดจากความอินยอมโดยสมัครใจของทั้ง 2 ฝ่าย เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นว่า ไม่มีผู้ใดได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น แต่พระเจ้าวิดีจึงถือว่าการท้าบrade เวณีเป็นการกระทำที่คิดกฎหมาย

ชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าชื่อวูลฟ์เพนเดน (Wolfenden Committee) เพื่อทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องรักร่วมเพศ (Homosexuality) และ การค้าประเวณี (Prostitution) และในปี ค.ศ.1957 คณะกรรมการชุดนี้ได้สรุปผลการพิจารณาในรายงานวูลฟ์เพนเดน (Wolfenden Report) เพื่อเป็นการนำเสนอตอรัฐบาลอังกฤษในการที่จะพิจารณาแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้ โดยคณะกรรมการได้มีมติว่า พฤติกรรมรักร่วมเพศไม่ควรจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอีกต่อไป และในส่วนของการห้ามประเวณี คณะกรรมการวูลฟ์เพนเดนได้ห้ามความเห็นว่า ถึงแม้การค้าประเวณีจะไม่ถือว่า เป็นสิ่งที่ผิดตามตัวของมันเอง แต่ถ้าควรจะต้องมีกฎหมายห้ามปราบمانเรื่องของการเสนอขายบริการในที่สาธารณะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมที่จะกระทำการโดยเบ็ดเตล็ด และจะเป็นการรบกวนต่อผู้อื่นโดยในรายงานวูลฟ์เพนเดนได้ให้เหตุผลว่า "กฎหมายไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความถูกต้องหรือความคิดทางจริยธรรมในเรื่องส่วนตัว นอกเสียจากว่า พฤติกรรมนั้นจะก่อให้เกิดความสับสนและความไม่เหมาะสมขึ้นในสังคม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเยาวชน ผู้ที่มีความต้องทางสติบัญญัติและร่างกาย และผู้ขาดประสบการณ์"⁶

สิบเนื้องจากรายงานวูลฟ์เพนเดน ลอร์ดแพทริค เดพลิน ซึ่งนำเห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ได้แสดงความเห็นซึ่งสรุปได้ว่า หลักการที่แท้จริงของการมีอยู่ของกฎหมาย ก็เพื่อบกบังสังคม และการที่กฎหมายต้องเข้ามาปกป้องสังคมในเรื่องของจริยธรรม ก็ เพราะสังคมไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากจริยธรรมที่สังคมยึดถือร่วมกัน เดพลินได้เริ่มต้นโดยตั้งคำถามขึ้นว่า มีศีลธรรมที่เป็นเรื่องของสาธารณและซึ่งสังคมมีสิทธิที่จะห้าม

⁶ Patrick Devlin, "The Enforcement of Morals," in Morality and the Law ed. Robert M. Baird and Stuart E. Rosenbaum (New York : Prometheus, 1988), p.16

ศาสตร์ดีสิน และใช้เครื่องมือทางกฎหมายในการบังคับหรือไม่ และในกรณีใดบ้าง เพื่อที่จะเป็นการแสดงให้เห็นว่า มีสิ่งที่เรียกว่า "ศีลธรรมสาธารณะ" (Public Morality) เดพลินได้ยกตัวอย่างงานเรื่องสถาบันการสมรสว่า สถาบันการสมรสเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับจุดประสงค์ของข้าพเจ้า เพราะ ถ้ามีการแบ่งแยกจริงระหว่างการเมืองและศีลธรรม มันจะ เสื่อมการแบ่งแยกนี้ เข้าด้วยกัน การสมรสเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของสังคมเรา และเป็นรากฐานของระบบศีลธรรม ซึ่งประดามการร่วมเพศของผู้ที่ยังไม่ได้แต่งงานและการคิดประเวณด้วย สถาบันการสมรสจะตอกย้ำในอันตรายอย่างในฝูงหลวง ถ้ายอมไว้แต่ละบุคคล เป็นผู้ตัดสินความถูกต้องทางศีลธรรมของการคิดประเวณ ด้วยเหตุนี้ จึงจะเป็นจะต้องมีศีลธรรมสาธารณะ แต่เราไม่อาจจำกัดขอบเขตของศีลธรรมสาธารณะให้เป็นแค่หลักการทางศีลธรรมที่สนับสนุนสถาบันต่างๆ เช่น การสมรสเท่านั้น. . . ข้าพเจ้าจะขอป้อนกลับไปยังข้อความที่ได้เคยกล่าวไว้ว่า สังคมหมายถึงที่รวมของความคิดทั้งหลาย ซึ่งถ้าบรรจุจากความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องการเมือง ศีลธรรม และจริยธรรมแล้ว สังคมก็ไม่อาจมีอยู่ได้ เราแต่ละคนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับว่า อะไรดี และอะไรดีสิ่งชั่วร้าย ความคิดเหล่านี้มีสามารถเก็บเงินไว้จากสังคมที่เราอาศัยอยู่ได้ ด้วยรายและหนี้สิน พยายามที่จะสร้างสังคมขึ้นมาโดยไม่มีข้อตกลงที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับความดีและความชั่ว พวกราษฎรจะประสบความสัมฤทธิ์⁷

ด้วยเหตุนี้ การที่สังคมมีอยู่ได้มีใช้การอยู่ร่วมกันทางกายภาพเท่านั้น แต่อยู่ได้ด้วยข้อผูกมัดที่มองไม่เห็นของความคิดที่มีร่วมกัน และสิ่งนี้อาจถือว่า เป็นศีลธรรมสาธารณะ

⁷ Ibid., pp.20-21

ส่วนปัญหาที่ร่วมกันหมายความเข้าไปในทบทวนการตัดสินเรื่องของศีลธรรมด้วยหรือไม่ และควรจะใช้กฎหมายในการปฏิบัติบ้างนั้น เดพลินเห็นว่า เป็นไปได้ยากที่จะตั้งข้อยกเว้นของกฎหมายทั่วไปไว้ส่วนหน้าหรือหัวค่านิยามที่แนนอนดึงขอบเขตทางศีลธรรมที่ไม่ใช่ในกรอบกฎหมาย กฎหมายก็ไม่อาจเข้าไปแทรกแซงได้ สังคมมีสิทธิที่จะใช้กฎหมายในการบังคับตัวเองจากอันตรายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอันตรายจากภายในหรือภายนอก และนี่ทำให้ขาดเจ้าคิดว่า การเบร์ยนเทียบกับเรื่องการเมืองชาติ กฎหมายที่ร่วมด้วยการกฎหมายได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารบ้านประเทศให้ความช่วยเหลือต่อศัตรูของนายตรีและบริหารบ้านประเทศอย่างให้เกิดการกฎหมายที่เกิดขึ้นจากภายใน เนตุผลที่สำคัญแสดงความถูกต้องของกฎหมายนี้ก็คือ ความมั่นคงของรัฐบาล เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีอยู่ของสังคม เพราะฉะนั้น การปกป้องรัฐบาลให้ปลอดภัยจากการถูกล้มล้างด้วยความรุนแรง จึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ศีลธรรมที่มั่นคงก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อสวัสดิภาพของสังคม เช่นเดียวกับการมีรัฐบาลที่ดี สังคมจะเกิดความแตกแยกจากภายในบ่อยครั้ง กว่าที่จะแตกสลายจากแรงกดดันภายนอก การแตกแยกจะเกิดขึ้นเมื่อมีการท้าตามศีลธรรมที่ยึดถือกันอยู่ และประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า การบลสอยให้ข้อมูลทางศีลธรรมหละลุ่ม มักจะเป็นก้าวแรกที่ทำให้เกิดการแตกแยก ขึ้น ดังนั้น สังคมจึงมีเนตุผลเพียงพอที่จะใช้มาตรการเดียวกันกับที่สำคัญในการปกป้องรัฐบาล ในการที่จะรักษาไว้ซึ่งข้อมูลถูกต้องทางศีลธรรม . . .

เป็นการผิดที่จะพูดถึงศีลธรรมที่เป็นส่วนตัว หรือถึงกฎหมายว่า ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมประภาคันนั้น หรือพยายามที่จะกำหนดขอบเขตตายตัวของส่วนที่กฎหมายสามารถเข้าไปมีบทบาทในการบริหารบ้านความชั่ว ไม่มีข้อจำกัดทางทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจของรัฐในการบัญญัติกฎหมายปราบปรามการกบฏและการยุยงให้เกิดกบฏ และเช่นเดียวกัน ขาดเจ้าคิดว่า ไม่อาจมีข้อจำกัดทางทฤษฎีในการบัญญัติกฎหมายที่จะปราบปรามความผิดทางศีลธรรม⁸

⁸ Ibid., pp.23-24

การที่ไม่สามารถจะก้าดขอบเขตของกฎหมาย ในการปราบปรามความคิดทางศีลธรรมได้นั้น เดเพลินได้ยกตัวอย่างกรณีของคนที่มาเหส่าทุกศิริ ณ ที่อันเป็นส่วนตัว และไม่มีผลเสียต่อผู้อื่น แต่ถ้ามีคนประพฤติเช่นนี้เป็นจำนวนมาก ก็จะมีผลเสียต่อสังคมโดยรวม ซึ่งงานเรื่องนี้ เราไม่สามารถที่จะกำหนดลงในยาหัวใจ จะต้องมีคนมาเป็นจำนวนเท่าไหร่ จึงจะสามารถบัญญัติกฎหมายห้ามปราบปรามการกินเหส่าได้ เนื่องจากต่างๆของเดเพลินดังที่ได้กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า กฎหมายควรเข้าไปมีบทบาทในเรื่องศีลธรรมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของส่วนรวม เนื่องจากศีลธรรมของสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันคนในสังคมไว้ด้วยกัน ถ้าปราศจากศีลธรรม สังคมก็ไม่อาจคงอยู่ได้ หลักการที่แท้จริงของกฎหมายตามความเห็นของเดเพลินก็คือ การบกป้องสังคมโดยรวม ซึ่งหมายถึงสถาบันต่างๆ รวมทั้งกลุ่มความคิดทางการเมืองและศีลธรรม

นอกจากกลอร์ดเดเพลินแล้ว อัลัน เวอร์เชเมอร์ ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการออกกฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ในบทความ Victimless Crimes เวอร์เชเมอร์ได้กล่าวถึง การสนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่และให้ความยินยอม การมาเหส่าในที่สาธารณะ การเล่นพนัน การห้ามประเวณี การใช้ยาเสพติด ฯลฯ ไม่เป็นการกระทำที่คิดกฎหมาย โดยอิทธิพลของมิลล์ ซึ่งทำให้เกิดความคิดว่า มันเป็นสิ่งที่เป็นยาหัวใจ และนำพิงบรรดาที่จะหันหน้าหลักการที่สามารถเจาะจงถึงขอบเขตที่ถูกต้องของกฎหมายได้ ซึ่ง เวอร์เชเมอร์ต้องการจะพิสูจน์ว่า ความคิดเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

เวอร์เชเมอร์คิดว่า การกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัวอันเกิดจากความยินยอมของบุคคล 2 ฝ่าย ก็อาจก่อให้เกิดผลต่อส่วนรวมได้ โดยได้ยกตัวอย่างเรื่องของการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งไม่สามารถจะกระทำได้ หากกว่ามีคนงานจำนวนหนึ่ง ยินยอมที่จะรับจ้างในอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่ากำหนด การกระทำเช่นนี้ แม้จะถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างผู้รับจ้างและผู้รับจ้าง แต่ก็จะก่อให้

เกิดผลกับคนงานอื่นๆ ที่ไม่ต้องการที่จะรับจ้างในอัตราค่าแรงที่ต่างว่ากันหนด
กส่าวกีอ ผู้พากษาต้องการค่าแรงงานอัตราที่กานด้าว ที่จะเป็นการ
ลามากที่จะหาผู้ว่าจ้าง เนื่องจากผู้ว่าจ้างสามารถที่จะหางคนงานในอัตราที่
ต่างกันได้ นอกจากนี้ เวอร์เชเมอร์เห็นว่า การกระทำที่ถือว่า เป็นอันตราย
ต่อสังคมจะมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละสังคม เช่น
เรื่องการจัดสรรน้ำ ในสังคมที่ไม่มีความขาดแคลนน้ำ การอาบน้ำก็จะไม่มี
ความเกี่ยวข้องกับเรื่องของจริยธรรม แต่ในสังคมที่น้ำเป็นสิ่งที่มีอยู่จาก
การตัดสินใจที่จะอาบน้ำแต่ละครั้ง ที่ยอมจะต้องมีความเกี่ยวพันกับเรื่องของ
จริยธรรม เพราะอาจทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนจากการไม่มีน้ำใช้ ในการนี้
แสดงให้เห็นว่า ภาระที่ร่ายสภาพของมันเองแล้ว ไม่น่าจะ เป็นอันตราย
และจากการที่บางสังคมอนุญาตให้กระทำได้ ไม่ได้หมายความว่า มันจะ เป็นสิ่ง
ที่คิด ผู้อึกสังคมหนึ่งที่มีสภาพที่แตกต่างกัน จะห้ามนิ้วมือกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้
ลักษณะของการกระทำที่ดูแล้วไม่น่าจะมีผลต่อผู้อื่น อาจจะไม่ได้เป็นเช่นนั้นจริง
ในทุกสังคม

ยกตัวอย่างหนึ่งที่เวอร์เชเมอร์ได้กล่าวถึงกีอิอ เรื่องการใช้ฟอง
ซักพอกที่มีสารพอสเพต ซึ่งในสมัยก่อนนี้มีการร้องเรียนถึงการใช้ฟองซัก
พอกดังกล่าวว่ามีอันตรายเช่นไร การจัดการทางกฎหมายจึงไม่สามารถที่จะ
กระทำได้ แต่เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงขึ้น และมีการหันพบว่าการใช้ฟองซักพอก
ที่มีสารพอสเพตจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการไม่ยอมรับที่จะ
ให้มีการใช้ฟองซักพอกดังกล่าว และทำให้สังคมเกิดความต้องการที่จะห้ามออก
กฎหมายเพื่อควบคุมการใช้ฟองซักพอก ซึ่งในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นว่า กฎหมาย
ควรจะเป็นเครื่องมือในการบังคับประยุทธ์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม
เวอร์เชเมอร์คิดว่า การเสนอให้ยกเลิกความผิดทางกฎหมายของกิจกรรมที่ไม่มี
ผู้เสียหาย (Noncriminalization of Victimless Activities)
จะไม่เป็นประโยชน์ต่อปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมา นี้ เพราะข้อเสนอตั้งกล่าวได้
และเป็นมุ่งมองที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะของอาชญากรรมในสังคม

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนคิดว่า ถ้าจะพิจารณาถึงการมีอยู่ของสังคม แล้ว จะเห็นว่า สังคมเกิดขึ้นจากการที่บุคคลเข้ามาอยู่ร่วมกัน ดังนั้น บุคคลแต่ละคนจึงเป็นผู้ที่ทำให้เกิดสังคมขึ้น สังคมเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่สิ่งที่มีอยู่จริงคือ บุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคม ผู้ที่ตัดสินค่านางการกระทำของบุคคล ไม่ใช่สังคม แต่เป็นบุคคลอื่นๆ ซึ่งการที่จะกล่าวว่า การกระทำในเรื่องส่วนตัว เรื่องหนึ่ง เป็นสิ่งที่มีจริยธรรม และสมควรที่จะมีการลงโทษทางกฎหมาย หักที่การกระทำนั้น มิได้เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ก็หมายความว่า การที่บุคคลในสังคม เพียงแต่เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีหรือไม่พอใจที่จะคิดถึงการกระทำ เช่นนั้น ก็ทำให้เกิดความต้องการที่จะก้าวจัดการกระทำดังกล่าว เราจะเห็นว่า ความคิดเช่นนี้ ของบุคคลในสังคม เป็นการจำกัดเสรีภาพในการกระทำของบุคคลคนหนึ่ง ด้วย ที่บุคคลผู้นั้นมิได้ก่อให้เกิดผลเสียๆ ขึ้นกับสังคมโดยรวม การจำกัดเสรีภาพ ของบุคคลด้วยเหตุผลดังกล่าวจึง เป็นการไม่ยุติธรรม หักนี้ อาจเป็นที่ยอมรับ ว่าเราไม่สามารถที่จะรวม เป็นสังคมได้ถ้าปราศจากศีลธรรม แต่ก็ไม่ได้หมาย ความว่า จะต้อง เป็นศีลธรรมที่มีเนื้อหา เติบโตนั้นตลอดไป ด้วยที่เนื้อหาของ ศีลธรรมอาจเปลี่ยนไปได้ตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุค สมัย เช่น ในสมัยก่อน เราเคยเชื่อว่า การซื้อนกหรือเต่ามาสอย เป็นการทำ บุญอย่างหนึ่ง แต่ต่อมาในสมัยปัจจุบัน เริ่มนึกความคิดเห็นที่ว่า การกระทำดัง กันไม่ควรถือว่า เป็นการทำบุญ เพราะ เป็นการส่งเสริมให้คนทำนาน ด้วย ที่การจับนก จับเดามาขายนั้น เป็นการทรมานสัตว์ ถ้าจะต้องมีกฎหมายที่ ปกป้องศีลธรรมของสังคมตามความเห็นของเดพลินແสว การเปลี่ยนแปลง เนื้อหาของศีลธรรมก็จะ เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก และอาจทำให้สังคมเกิดความ สับสนจากการที่ความเชื่อทางศีลธรรมขัดแย้งกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ เช่น ในกรณีของการทำแห้ง ซึ่งในปัจจุบัน บางประเทศถือว่า เป็นสิ่งที่มีจริยธรรมและ มีกฎหมายลงโทษการกระทำดังกล่าว สมมุติว่า ในเวลาต่อมา มีคนจำนวนมาก เริ่มยอมรับว่า การทำแห้ง เป็นเรื่องที่น่าจะได้รับอนุญาตให้กระทำได้ ซึ่งอาจ จะขึ้นอยู่กับสภาพชุมชนที่มีปัญหานั้นเอง ความยากจน และมีประชากรมาก เกินไป ในขณะที่คนอีกจำนวนหนึ่งอาจจะไม่ยอมรับความคิดดังกล่าว ก็จะทำให้

เกิดปัญหาความขัดแย้งงานเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาของศิลธรรมของสังคม งานกรณี เช่นนี้ กดุหมายควรจะยกเว้นศิลธรรมของผู้ชายได้

เมื่อกลับมาพิจารณาถึงหลักการของมิลส์ในเรื่องเสรีภาพในการกระทำแสวง จะเห็นว่า คุณค่าของหลักการดังกล่าวก็คือ สิทธิที่จะกระทำการใดๆโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นบรรยายนั้น ต้องคนทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยทุกคนมีสิทธิที่จะกระทำสิ่งที่ตนบรรลุนา ด้วยปราศจากการขัดขวางจากผู้อื่น นำว่าการกระทำนั้นจะเป็นสิ่งที่ผู้อื่นคิดว่า เป็นเรื่องรุ่ง ผิดปกติ ฯลฯ ตาม ซึ่งถ้าทุกคนปฏิบัติตามหลักการนี้ ด้วยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมก็สามารถอยู่ด้วยความสงบสุข เช่นกัน ด้วยไม่จำเป็นต้องมีการบังคับทางกฎหมาย สำหรับในเรื่องของการตัดสินว่า การกระทำใดเป็นการกระทำที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่นนั้น ผู้เขียนคิดว่า อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นจากการกระทำนั้น จะต้องมองเห็นได้อย่างชัดเจน และ เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งจะกล่าวได้ว่า เป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรมและควรจำกัดเสรีภาพที่จะกระทำการดังกล่าว งานกรณีของการใช้น้ำยาไม่บรรยายด้วยคำในสภาวะที่ขาดแคลนน้ำหรือการใช้ผงซักฟอกที่มีสารพอสเพต ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียต่อสภาวะแวดล้อม เมื่อเป็นการกระทำที่ผิดสูญน่าดูว่า จะก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น หรือเกิดผลเสียต่อส่วนรวม ทั้ง 2 กรณีนี้ ยอมมิใช่การกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัวอย่างแน่นอน ดังนั้น ซึ่งมีเหตุผลสมควรที่จะจำกัดเสรีภาพในการกระทำเช่นนั้นได้ และการใช้กดุหมายเพื่อควบคุมการกระทำดังกล่าวนี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ด้วยมิได้ขัดกับหลักการงานเรื่องเสรีภาพของมิลส์ แต่อย่างใด แต่สำหรับกรณีของการขับรถขณะมีน้ำมา จะก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น ก็ต่อเมื่อผิดสูญน่าดูว่า บุคคลผู้นั้นอยู่ในขั้นที่ไม่มีสติสัมปชัญญะพอที่จะสามารถขับรถได้ ซึ่งงานเรื่องนี้จะต้องอาศัยหลักทางวิชาการเข้ามาพิสูจน์ การห้ามขับรถสำหรับผู้ที่ตื่มเหล้า เป็นการจำกัดเสรีภาพที่เกินขอบเขต เนื่องจากบางคนสามารถที่จะขับรถได้ เพราะเขาได้ตื่มเหล้านานบริษัทที่น้อยมาก หรือเขายังมีสติเพียงพอที่จะขับรถได้อย่างปลอดภัย ถ้าจะตามว่า เราตรวจสอบในเรื่องนี้

ได้อย่างไร เพราะเป็นนานม่ายาได้ที่จะทำการตรวจสอบระดับของแอลกอฮอล์ในตัวของผู้ขับขี่รถยนต์ทุกคน เพื่อว่าหันหน้าเจ้ามีสติเพียงพอที่จะขับรถได้ การตอบในเรื่องนี้ ก็จะเป็นค่าตามกลับไปว่า ผู้มีกฎหมายห้ามขับรถเมื่อตื่นเหล้าแล้ว เราจะตรวจสอบได้ปางไรว่า ผู้ขับขี่ทุกคนมีได้ตื่นเหล้ามาก่อนที่จะมาขับรถ ความลากากในการตรวจสอบระหว่างผู้ที่ขับรถเมื่อตื่นเหล้ากับผู้ที่ขับรถในขณะที่ไมามากจึงอยู่ในระดับที่เท่ากัน การที่ผู้เขียนมีความเห็นเช่นนี้ มีด้านมายความว่า เราไม่สามารถจะทอะไรได้กับการขับรถขณะมีเหล้า หากแต่ต้องการจะแสดงให้เห็นว่า การจำกัดเสรีภาพที่ทางด้วยเกินขอบเขตที่จำเป็น เช่น การห้ามขับรถเมื่อตื่นเหล้า มีได้เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ตั้งแต่ และได้ผลกว่าการห้ามขับรถเมื่อรู้สึกว่าตนเонเมามากจนไม่น่าจะขับรถได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ เหตุใดเราจึงจะต้องจำกัดเสรีภาพในขั้นที่เกินความจำเป็น ผู้จะพิจารณาถึงเรื่องของการห้ามประเวณีแล้ว จะเห็นว่าการห้ามประเวณีเป็นเรื่องส่วนตัวที่ยังไม่มีขอพิสูจน์ที่แน่ชัดว่าต้องห้าม เกิดผลเสียกับบุคคลอื่นอย่างไร และการห้ามประเวณีก็มีได้เป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น บัญหาในเรื่องความเป็นนานมายาได้ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นจึงไม่อาจนำมาใช้เป็นเหตุผลในการบังคับใช้กฎหมายกับการห้ามประเวณี

ส่วนในกรณีของการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ ซึ่งเวอร์ชั่นเมอร์ไซด์ยกตัวอย่างว่าเป็นการกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัว แต่มีผลกระทบต่อผู้อื่น ในการที่คนงานบางคนยินยอมที่จะรับจ้างงานอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่ากำหนด และทำให้คนงานอื่นๆ เกิดความเดือดร้อน จากการที่ไม่สามารถเรียกร้องค่าจ้างตามอัตราที่กำหนดไว้ค ผู้เขียนคิดว่า การยินยอมที่จะรับจ้างงานอัตราที่ต่ำกว่ากำหนด เป็นสิทธิ์basic ของคนที่บุคคลสามารถจะกระทำได้ เพราะผลที่เกิดขึ้นมีได้เป็นความเสียหายที่ร้ายแรงที่เห็นได้ชัดในขณะนั้น ผู้จะมองว่าแรงงานเป็นสินค้าอย่างหนึ่งในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแล้ว ผู้เขียนจะยกตัวอย่างมาเรื่องการค้าขาย เพื่อเมร์ยันเทียบกับกรณีนี้ กส่าวคือ การที่นาย ก. ลดราคาน้ำดื่มน้ำแข็งที่ต่ำกว่าราคาตามท้องตลาด ทำให้มีคนมาซื้อของที่ร้านนาย ก.

เป็นจำนวนมาก ถึงแม้นาย ข. นาย ค. และนาย ง. ซึ่งท่าการห้ามขาย เช่นเดียวกับนาย ก. จะไม่พอจากการกระทำเข่นนั้น เพราะหากห้ามมีคนมาซื้อของที่ร้านของตน เนื่องจากมีราคาสูงกว่าร้านของนาย ก. และ นาย ข. นาย ค. และนาย ง. ไม่ต้องการที่ลดราคาสินค้าของตน เพราะคิดว่าจะทำให้มีกำไรน้อยลง มีได้หมายความว่าความตือคร้อน ความไม่พอใจของนาย ข. นาย ค. และนาย ง. จะเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดการจำกัดเสรีภาพในการลดราคาสินค้าของนาย ก. ดัง เพื่อนาย ข. นาย ค. และนาย ง. มีได้รับอันตรายใดๆจากการกระทำของนาย ก. เลย นอกจากเกิดความไม่พอใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งความไม่พอใจในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นได้เสมอ แม้นาย ก. จะไม่ได้ลดราคาสินค้า ลดขายในราคาน้ำเงินกัน ถ้ามี นาย จ. และนาย ฉ. มาเบิดร้านขึ้นอีก ซึ่งก็เป็นสิทธิ์ของนาย จ. และ นาย ฉ. ที่จะกระทำได้ นาย ก. นาย ข. นาย ค. และ นาย ง. ก็จะห้องเกิดความไม่พอใจที่มีอยู่ปัจจุบันทางการค้าขึ้นมาแบบรายได้ของตนฯบ ทั้งนี้ เราจะต้องทำการพิจารณาเป็นกรณีๆบ ว่าการกระทำนั้นเป็นอันตรายต่อผู้อื่นอย่าง เห็นได้ชัดเจนในขณะนั้นหรือไม่ มิใช่เป็นเพียงความไม่พอใจเท่านั้น จึงจะมีเหตุผลเพียงพอที่จะจำกัดเสรีภาพในการกระทำดังกล่าวได้ อีกตาม จากความชับช้อนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ หากให้เกิดผลกระทบของบางฝ่ายที่เห็นว่า ในบางกรณีรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางโอกาส และเพื่อมิให้เกิดการได้เบรียบเสียเบรียบที่มากเกินไป เช่น ในการผูกของค่าแรงขั้นต่ำนี้ เป็นต้น ถึงแม้การกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัวในบางเรื่อง ถ้ามีผู้กระทำเป็นจำนวนมากถึงระดับหนึ่งแล้ว ก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อบุคคลอื่นได้ เช่น ในการผูกของการว่าจ้างและรับจ้างงานอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่ากำหนด เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเกิดมีความเห็นที่สนับสนุนให้รัฐเข้ามามีควบคุมการกระทำดังกล่าวได้ . แต่ถ้าจะพิจารณาถึงการห้ามประเวณีซึ่งเป็นการว่าจ้างและรับจ้างที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล 2 ฝ่าย และมีความเห็นที่สนับสนุนให้รัฐเข้ามามีควบคุมการกรุ่นท่าดังกล่าว เช่นกัน ผู้เขียนคิดว่า การควบคุมการห้ามประเวณีคงจะเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เนื่องจากการตกลงกันของผู้ว่าจ้างและ

ผู้รับจ้าง รวมถึงการให้บริการนั้น เมื่อกระทำขึ้นในสถานที่อันเป็นส่วนตัว รัฐก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปจัดการกับเรื่องดังกล่าวได้ และมีอาจแม้มแต่จะรับรู้ว่า มีการกระทำการดังกล่าวเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเห็นว่า กฏหมายที่ห้ามปราบ การค้าประเวณีเป็นกฏหมายที่ไม่อาจบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าคนัก

นอกจากนี้ The American Civil Liberties Union (ACLU) ได้เสนอว่า "กฏหมายที่ห้ามปราบการค้าประเวณีจะเป็นกฏหมายที่ขัดต่อ รัฐธรรมนูญในพื้นฐานบางประการ"⁹ โดยอ้างว่า การห้ามปราบการค้าประเวณีเป็นการรุกรุกสิทธิของบุคคลที่พึงมีต่อร่างกายของตนของโดยปราศจาก การแทรกแซงที่ไม่เหตุผลของรัฐ ความเป็นส่วนตัวในการมีความสัมพันธ์ทาง เพศในรูปแบบของการค้าประเวณี ถือได้ว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลอย่างหนึ่งที่จะ ประกอบการพาณิชย์ ดังนั้น จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่รัฐจะเข้ามาห้าม ปราบการกระทำเช่นนั้น นอกจากเสียจากว่า จะสามารถพิสูจน์ได้ว่า การห้าม ปราบดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดีต่อกันส่วนใหญ่ในสังคม ในทฤษะของฝ่าย เสรีนิยม การค้าประเวณีไม่ใช่สิ่งที่ผิดจริยธรรม เมื่อมองจากตัวของรัฐ เวณ เองแล้วอาจคิดได้ว่า ตนเองเป็นผู้ประกอบการค้าคนหนึ่งที่เลือกลงทุนในธุรกิจ ส่วนตัว กล่าวคือ เป็นการทำงานเพื่อธุรกิจของตนเองแทนที่จะทำงานให้ผู้อื่น นอกจากนี้ รัฐเวณีบางคนคิดว่า "การค้าประเวณีเป็นงานที่ไม่เนื่อย สามารถ ตัดสินใจได้เองว่าจะตกลงหรือปฏิเสธข้อต่อรอง ดังนั้น จึงไม่น่าถือว่า รัฐเวณี เป็นผู้ที่ถูกบุคคลหรือภูกເօເບຣີນ แต่เป็นอาชีพที่ถูกบุคคลน้อยกว่า ลูกสาวโดย ทั่วๆไป"¹⁰ พວກເຫຼືອຈຶ່ງหวັງວ່າ เมื่อมีการยินยอมให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ถูก

⁹ Susan C. Ross, The Rights of Women (New York : Discus Books, 1973), p.176

¹⁰ Kate Millet, "Prostitution : A Quartet for Female Voices," in Woman in the Sexist Society ed. Vivian Gornick and Barbara K. Moran (New York : Basic Books, 1971), p.52

ต้องตามกฎหมาย อาศัยที่ถือว่าเก่าแก่ที่สุดนี้ ก็จะได้รับการจัดว่าเป็นอาศัยสุจริตอย่างหนึ่งที่เป็นการบริการโดยใช้ความสามารถพิเศษ การก่อสร้างการห้ามระเวณจากทรัพย์ของฝ่ายเสรีนิยม จะมีเน้นทางด้านการตัดสินค่าทางธรรม แต่จะให้ความสนใจในเรื่องการเรียกร้องให้เป็นสิ่งที่ไม่คิดกฎหมายมากกว่า เมื่องจากฝ่ายเสรีนิยมจะเน้นความสำคัญของความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะทางกฎหมาย และในเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล พวกรเขามีความตั้งใจที่จะลดบทบาทของรัฐในการที่จะแทรกแซงในเรื่องของการราชชีวิตของแต่ละบุคคล พวกรเสรีนิยมเชื่อว่า มีขอบเขตอันเป็นส่วนตัวของมนุษย์ ซึ่งมีสิทธิที่จะห้ามไว้ตามที่มีผลต่อตนเอง หรือถ้ามีผลกระทบต่อผู้อื่น ก็จะต้องได้รับรู้ถึงข้อมูลและเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่ด้วย ซึ่งพวกรเขารู้ว่า มีการห้ามระเวณที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้ การห้ามระเวณจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการของการห้ามกิจกรรมหนึ่งในรูปแบบของการขยายบริการ ซึ่งเป็นบริการในเรื่องเพศ และเมื่องจากการที่รัฐได้ประกอบอาชีพนี้ด้วยความสมัครใจ จึงถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำสัญญา ซึ่งเป็นสัญญาร่วมกันระหว่างผู้ได้ประรยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย รวมทั้งมีการต่อรองผลประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่ายโดยอิสระ การที่รัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้อง กับการประกอบการนี้ ก็จะเป็นนานาลักษณะที่เหมือนกับการประกอบการอื่นๆ คือ การควบคุมความสะอาด เชื้อรอด มาตรฐานของการบริการ สภาพแวดล้อม ในการทำงาน การ徭ษณะชวนเชื้อ ภาระ ความปลอดภัยต่อสังคม ฯลฯ และจะห้องปฏิรอดอกสาวให้เท่าเทียมกัน โดยเปลี่ยนค่าจ้างค่าความตามกฎหมาย (ในที่ๆ รัฐไม่สามารถจัดตั้งผู้หญิงเท่านั้น) ให้รัฐไม่สามารถจัดตั้งผู้หญิงและผู้ชาย

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนคิดว่า ถ้าการกระทำนี้เป็น การกระทำที่เป็นเรื่องส่วนตัว และไม่ก่อให้เกิดอันตรายใดๆ อันจะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นแล้ว บุคคลก็ควรที่จะมีเสรีภาพที่จะกระทำการนั้นๆ ได้โดยปราศจากการขัดขวาง การห้ามระเวณซึ่งเป็นเรื่องของบุคคล 2 ฝ่าย ที่ให้ความยินยอมที่จะห้ามกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ก็อาจจะถือว่าเป็นเรื่องส่วน

ตัวของผู้ที่ร่วมอุปานิษัทกรรมนั้นเท่านั้น ซึ่งมีว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำนี้ งานเมื่อการห้าบระเวณมีได้ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น ก็จะต้องถือว่าเป็นการกระทำที่บุคคลควรมีเสรีภาพที่จะทำได้ และ Rudy ที่การมีอยู่ของรัฐบาล งานสังคมก็เพื่อสนับสนุนความต้องการของผู้ที่ต้องการบริการจากรัฐบาล สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการรัฐบาล ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับการมีอยู่ของรัฐบาล

ถึงแม้ว่าขณะนี้ เรายังเห็นว่า การห้าบระเวณเป็นการกระทำที่อยู่ในขอบเขตที่เป็นส่วนตัว และมีได้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ใดโดยตรง แต่การกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบบางประการต่อส่วนรวม หรือเป็นการกระทำที่ผูกขาด เมื่อมีได้ตระหนักถึงสิทธิของตนก็เป็นได้ ผู้เขียนจะทำการพิจารณาบัญหา เกี่ยวกับเรื่องนี้ในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย